

Maatschappelijke Stage: niet afschaffen maar uitbreiden

Jeugdwerkadviseur Sjaak Teuwissen en stagecoördinator Elianne Schultz van het Protestants Jeugdwerk Amsterdam bekritiseren het zwalkend beleid van de Nederlandse regering inzake de maatschappelijke stage. Ze doen een pleidooi voor uitbreiding in plaats van afschaffing van dit programma. Nadat er samenlevingsbreed 10 jaar is gewerkt aan de ontwikkeling van de maatschappelijke stage voor scholieren voortgezet onderwijs, voert het nieuwe regeringsakkoord van PvdA en VVD deze linea recta af naar de prullenbak. Uit eigen ervaring met ruim 750 stage-scholieren van allerlei scholen en op vele tientallen projecten blijkt hoe waardevol het programma is voor de ontwikkeling van tieners en voor het maatschappelijk middenveld – zo blijft 20% van de scholieren na de stage vrijwilligerswerk doen - en hoe gunstig de kosten-bate analyse van dit programma voor de regering uitvalt.

Maatschappelijke stage voor een civil society

De Protestantse Kerk en Diaconie van Amsterdam vormen vanuit overtuiging en traditie al eeuwen een ijzersterke en onmisbare maatschappelijke organisatie in Amsterdam. Ook het Protestants Jeugdwerk Amsterdam wil jongeren inspireren tot barmhartigheid en naastenliefde. Dit verlangen sluit goed aan bij het overheidsstreven naar een sterke *civil society*: maatschappelijk ondersteuning van burgers onderling. Via de maatschappelijke stage leren scholieren in het voortgezet onderwijs zich belangeloos in te zetten voor de maatschappij. *“Een maatschappelijke stage is een stage voor scholieren uit het voortgezet onderwijs, waarbij ze door het doen van vrijwilligerswerk op een andere manier kennismaken met de maatschappij en het dragen van verantwoordelijkheid voor maatschappelijke belangen. Jongeren leveren hiermee een onbetaalde bijdrage aan de samenleving”* (Ministerie van OCW, 2007)

Het succes van de maatschappelijke stage

Al in 2009 begon stagecoördinator Elianne Schultz met haar project. Ze bemiddelde ruim 750 scholieren naar vele tientallen projecten van de diaconie, kerk en jeugdwerk: voedselbanken, inloophuizen, grote evenementen, maaltijdprojecten, bijzondere kerkdiensten, koren met verstandelijk beperkten, bijeenkomsten met ouderen, concrete doe-het-zelf klussen voor mensen in nood, en veel meer. De ervaringen van zowel onze scholieren als projecten zijn positief. Stages doen vooroordelen ten aanzien van sociale doelgroepen én scholieren verdampen, en dragen bij aan een gunstige mening over maatschappelijke projecten en vrijwilligerswerk. Op een cruciale leeftijd, ze zijn zo'n 14 – 15 jaar oud en gaan zichzelf net ontdekken, krijgen scholieren een positiever zelfbeeld en meer zelfvertrouwen door te merken dat ze iets concreets kunnen doen waar ze anderen mee helpen. Ze komen er achter dat het 'normaal' is dat je iemand anders helpt. Vrijwilligersteams op projecten vinden het verfrissend als er opeens scholieren met hen meedraaien. Vanwege de extra menskracht beginnen er soms nieuwe activiteiten die zonder stagiairs niet van de grond zouden komen: een Sinterklaasfeest met daklozen, extra bezoeken aan eenzame ouderen, milieu-acties in kerken. Er vinden verder ontmoetingen plaats tussen verschillende soorten mensen die elkaar anders nooit zouden tegenkomen. Ook 'moeilijk bemiddelbare leerlingen' – die bijvoorbeeld een lagere vorm van onderwijs volgen – blijken een zinvolle bijdrage te leveren in hun stage. Verder zijn er bijzondere samenwerkingen tot stand gekomen tussen scholen en maatschappelijke projecten. Het CPS deelt onze ervaringen: vanuit haar kenniscentrum is ervaring met ondersteuning van de

stage op honderden scholen, en telkens klinken dezelfde enthousiaste geluiden. Uit onderzoek van Eén Vandaag blijkt dat 68% van de jongeren de maatschappelijke stage als een waardevolle ervaring beschouwt. Twintig procent blijft vrijwilligerswerk doen na de stage. (CPS, 27 september 2012)

Onthutsend zwalkbeleid

Vanwege het aangetoonde belang, nut en succes van het programma, juichten we het van harte toe dat na een circa tien jaar lange aanloop- en pilot-periode, de maatschappelijke stage sinds 2011 op alle scholen voortgezet onderwijs een regulier onderdeel van het curriculum is geworden.

Onthutsend is het dan ook dat juist de maatschappelijke stage als één van de eerste onderwerpen sneuvelde bij het smeden van een regeerakkoord tussen PvdA en VVD. Tien jaar lang regeringsbeleid, en een daarmee gepaard gaande 'civil society- brede' logistieke operatie om de maatschappelijke stage ingebed te krijgen in talloze scholen en organisaties, worden met één penne-streek de nek omgedraaid. Alles is in het werk gezet om kleine 200.000 leerlingen die jaarlijks op de markt komen een stage te kunnen laten doen, talloze vrijwilligers en beroepskrachten hebben met verbluffende resultaten hun schouders er onder gezet, maar staan nu opeens vertwijfeld met lege handen omdat de nieuwe regering het door haar voorgangers in gang gezette beleid naar de prullenbak verwijst.

Maatschappelijke opvoeding

Lang voordat maatschappelijke stages werden ontwikkeld, introduceerde hoogleraar pedagogiek Micha de Winter het verwante begrip 'maatschappelijk opvoeden': met opvoeden is behalve een individueel en gezins-belang ook een gemeenschappelijk belang en -verantwoordelijkheid gemoeid; het bekende 'it takes a village to raise a child'. Maatschappelijke opvoeding past in De Winters pleidooi voor werken aan meer sociale verbondenheid, waarbij de samenleving als geheel medeverantwoordelijk is voor het grootbrengen van jonge generaties en voor het opvoeden tot leven in de gemeenschap (Micha de Winter in 'Beter Maatschappelijk opvoeden. Hoofdpijnen van een eigentijdse participatiepedagogiek', 2000). Maatschappelijk opvoeden heeft alles te maken met het idee van burgerschapsvorming, een relatief recent ontwikkeld kerndoel in het Nederlandse onderwijs. Scholen krijgen naast 'kennisoverdracht' (hedentendage gaat het om zelfstandige kennisverwerving binnen 'basisvorming' en het 'studiehuis') ook 'vorming' als essentiële taak. Maatschappelijke stage is dan ook te plaatsen op het kruispunt van het nieuwe leren en burgerschapsvorming.

Uitbreiding

Aanvankelijk zou het om honderden uren stage per leerling gaan. Dit bleek in de praktijk politiek en onderwijstechnisch niet haalbaar te zijn, en via de kaasschaafmethode is er momenteel 30 uur per leerling van overgebleven. Terwijl de doelstellingen en verwachtingen onverminderd torenhoog zijn gebleven. Zelfs in deze zeer beperkte tijd – alleen al voor een schoolvak dat een tiener slechts één schooljaar één uur per week volgt, is meer tijd beschikbaar – worden nu soms al grote resultaten geboekt, zo hebben we met onze 750 scholieren ervaren, en zo benoemt het CPS. Maar hoeveel meer resultaat zou er te boeken zijn als de stage net zo serieus zou worden genomen als het aanvankelijk was bedoeld: een onderdompeling in het maatschappelijk middenveld waarbij tieners buiten hun comfortzone om ervaring opdoen met vrijwilligerswerk. Wij zijn er van overtuigd dat dit zich vroeg of laat ruimschoots terugbetaalt.

Het is crisis, ook in Nederland. Bezuinigingen doen pijn, maar zijn nodig. Het gaat hier om een zeer bescheiden 50 miljoen euro landelijk. Dit is overigens een te ruim aangezette vertekening, als men bedenkt dat het om ongelabeld geld gaat: zo wordt in Amsterdam een groot deel van de stagegelden die men van het land ontvangt, gebruikt voor projecten als de Noord-Zuid-lijn. Of te wel: met de stages zat de overheid al voor een dubbeltje op de eerste rang. Schrappen van de maatschappelijke stage is dom en onbenullig, en weegt niet op tegen de enorme betekenis die de stage heeft en voor komende generaties zou kunnen hebben. In plaats van snijden is hier een kapitaalinjectie meer op zijn plaats. Wij pleiten voor uitbreiding van de maatschappelijke stage.

Protestants Jeugdwerk Amsterdam, 31 oktober 2012,

Sjaak Teuwissen, jeugdwerkadviseur, en Elianne Schultz, stagecoördinator